

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією

Протокол № _____

«16» _____ 2021 р.

Заступник голови Приймальної
комісії

Ю. О. Каганов

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Освітній ступінь: магістр

Спеціальність: 035 Філологія

Спеціалізація: 035.01 Українська мова та література

Освітня програма: Українська мова та література

Запоріжжя – 2021 рік

I. Пояснювальна записка

1. Мета фахового вступного випробування з української мови та літератури – з'ясувати рівень теоретичних знань та практичних навичок вступників, яких вони набули під час навчання на освітньому ступені/рівні бакалавра/спеціаліста/магістра, з метою формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників на навчання за освітнім ступенем магістра спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.01 Українська мова та література в межах ліцензованого обсягу спеціальності.

2. Форма фахового вступного випробування

Фахове вступне випробування проходить у два етапи:

- Письмовий – абітурієнти здають письмову відповідь на питання екзаменаційного білету у письмовій формі. Тривалість письмового етапу – 60 хв. (не більше 120 хв.)
- Усний – співбесіда з абітурієнтами з питань екзаменаційного білету.

3. Білети: структура білету

Білет фахового вступного випробування містить два питання: перше – з історії літератури, друге питання – з теорії сучасної української мови та практичне завдання з перевірки навичок проведення різних видів лінгвістичного аналізу: синтаксичний аналіз речень різної синтаксичної структури та фонетичний, лексичний, морфемний, словотвірний і морфологічний розбір слова.

4. Вимоги до відповіді вступника

Відповідь на питання, включені до програми вступного випробування із сучасної української літературної мови, передбачає й виявлення знання студентами обов'язкової та додаткової спеціальної літератури, як навчальної, так і наукової. Основні теоретичні положення мають самостійно аргументуватися студентами та ілюструватися достатньою кількістю прикладів.

У відповіді з української літератури необхідно оперувати дефініціями жанру, аналізувати художні твори під заданим кутом зору, зокрема: визначати проблематику, конфлікт твору, здійснювати по образний аналіз, визначати складові елементи сюжету, засоби характеротворення, здійснювати порівняльний аналіз кількох творів.

Аналізуючи поетичні твори, необхідно визначати ідейно-тематичну основу художнього полотна, бачити особливості його архітекτονіки, з'ясовувати зображально-виражальні засоби, відповідь підкріплювати прикладами, цитуванням.

Студент повинен також знати імена дослідників української літератури, основні літературознавчі розвідки присвячені творчості письменників певного періоду.

Випускник має орієнтуватися в поняттях літературний процес, традиції та новаторство, творчий метод, напрям, течія, визначати особливості використання тропів та синтаксичних фігур у художніх творах різних родів.

У відповіді на співбесіду необхідно продемонструвати вміння аналізувати художні твори відповідно до вимог найновіших теоретико-практичних надбань сучасного літературознавства. Студент має виробити власну думку про наукову, художню, історичну та естетичну цінність твору, не боячись полемізувати з думкою дослідників.

Відповіді студента на всі запитання – як основні, так і додаткові повинні виголошуватися чіткою літературною мовою. Культура усного мовлення – показник загального рівня освіченості й фахової підготовки студентів-філологів.

Знання й уміння студентів оцінюються комісією за відповідними критеріями.

Зміст питань включає наступні дисципліни:

1. Сучасна українська літературна мова.
2. Історія української літератури.

II. Критерії оцінювання

Для особи, яка претендує на зарахування за ступенем магістра (за 200 бальною шкалою):

Високий рівень (175-200 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в повній мірі засвоїв увесь програмний матеріал, показує знання не лише основної, але й

додаткової літератури, наводить власні міркування, робить узагальнюючі висновки, використовує знання з суміжних галузевих дисциплін, вдало наводить приклади.

Достатній рівень (150-174 бали) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: має високий рівень знань і навичок. Відповідь досить повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності або пропуски в неосновних питаннях. Можливе слабе знання додаткової літератури, недостатня чіткість у визначенні понять.

Задовільний рівень (129-149 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь неповна, неглибока, містить неточності, робить помилки при формулюванні понять, відчуває труднощі, застосовуючи знання при наведенні прикладів.

Низький рівень (100-123 бали) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в загальній формі розбирається у матеріалі, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті.

До участі в конкурсі не допускається (0-99 балів) вступник який виявив незнання значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті та за умови невміння застосовувати теоретичний матеріал на практиці.

III. Структура програми

Українська мова

Тема 1. Лексикологія. Предмет і завдання лексикології, її зв'язок з іншими розділами науки про мову. Підрозділи лексикології: семасіологія, власне лексикологія, історична лексикологія та ін. Українська літературна мова як унормована форма загальнонародної мови української нації, її ознаки. Поняття мовної норми, її соціальне значення, кодифікація. Характеристика основних стилів усної й писемної форм сучасної української мови. Специфіка лексичної системи: відкритість, мікросистемність. Слово як основна одиниця мови, його ознаки, співвідношення з предметами, поняттями. Поняття про лексему. Лексичне значення слова, його різновиди: за співвідношенням із дійсністю (прямі – переносні), за походженням (первинні – вторинні), за характером лексичного сполучення (вільні – зв'язані), за традиційністю вживання (узуальні – okazіональні), за виконуваною функцією (номінативні – експресивні). Полісемія. Переносне значення і переносне вживання слова, типи перенесень: метафора, метонімія, синекдоха. Поняття про омонімію, паронімію, синонімію, антонімію як лексико-семантичні категорії слів, що складаються на основі лексичного значення. Групування омонімів, паронімів, синонімів, антонімів. Узаємозв'язок указаних груп слів із багатозначністю. Джерела виникнення вказаних груп лексики української мови. Стилiстичні фігури, побудовані на синонімах (прийом ампліфікації), антонімах (антитеза, оксиморон), паронімії (явище паронимазії). Використання відповідних груп лексики в різних стилях. Кодифікація цих груп слів (сучасні словники синонімів, антонімів, омонімів, паронімів; наукові праці з питань цих лексико-семантичних груп лексики української мови).

Тема 2. Фразеологія української мови. Поняття про фразеологію як науку про систему стійких сполучень слів: її предмет, завдання, зв'язок з іншими розділами мовознавства, підрозділи фразеології. Фразеологізм, його ознаки, зв'язки зі словом, вільними словосполученнями та сполученнями слів, реченнями. Традиційні класифікації фразеологічних одиниць: семантична, морфологічна, структурна, жанрова. Джерела виникнення фразеологізмів. Стилiстична роль фразеологізмів. Варіантність фразеологічних одиниць. Сучасні фразеологічні словники.

Тема 3. Лексикографія. Лексикографія як розділ мовознавчої науки (його предмет, завдання, зв'язок з іншими розділами науки про мову, підрозділи) та сукупність словників певної мови. Короткі відомості з історії української лексикографії. Поняття про словник, його реєстр. Два типи словників: енциклопедичні та лінгвістичні, їх відмінність. Загальна характеристика енциклопедичних видань (універсальних і спеціальних). Різновиди лінгвістичних словників (за кількістю описуваних мов, мірою охоплення лексики, способом

упорядкування матеріалу, функціональною спрямованістю, змішані словники). Перспективи розвитку українського словникарства.

Тема 4. Фонетика. Фонетика як розділ мовознавчої науки про звукову систему мови, її предмет, завдання, зв'язок з іншими розділами мовознавства. Особливості звукової системи української мови. Голосні фонети, їх творення, співвідношення з приголосними. Класифікація голосних. Приголосні фонети, їх кількісний склад, особливості творення, фонологічні особливості. Класифікації приголосних. Кореляція й дистрибуція приголосних. Варіантні вияви приголосних української мови. Видозміни звуків у мовному потоці. Асиміляція, дисиміляція, їх види, відмінність між ними. Різні явища в системі приголосних: дієреза, епентеза, протеза, метатеза.

Тема 5. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Орфоепія як розділ мовознавчої науки, її предмет, завдання, зв'язок з іншими розділами мовознавства. Орфоепія і культура мови. Становлення орфоепічних норм української мови. Вимовні риси голосних і приголосних звуків української мови. Засоби милозвучності української мови. Поняття про фоностилістику як підрозділ фонетики. Закономірності наголошування слів в українській мові. Кодифікація вимовних норм. Причини порушення орфоепічних норм. Особливості графічної системи української мови. Поняття орфограми. Орфографічна система української мови, її складники. Особливості української орфографії. Принципи сучасного українського правопису: фонетичний, морфологічний, історичний, диференційні написання (суть, конкретні випадки реалізації). «Український правопис» як найважливіший правописний кодекс в українській мові.

Тема 7. Словотвір сучасної української мови. Предмет і завдання словотвору. Зміст терміна «словотвір». Історія становлення дериватології в мовознавчій науці. Синхронічний і діяхронічний аспекти дослідження в словотворі. Поняття про дериват, дериватему, дериватор. Морфологічний, ономазіологічний, структурний аспекти словотвору. Похідне слово як основна одиниця словотвору. Словники, за допомогою яких здійснюється дослідження в галузі словотвору. Поняття про словотвірну деривацію. Правило виділення твірної основи. Словотвір і формотворення. Поняття словотвірної системи. Системні відношення в словотворенні. Основні ознаки словотвірного типу. Класифікація словотвірних типів (підтипів). Синтаксична і лексична деривація з точки зору словотвірного значення. Словотвірна модель. Словотвірний розряд. Словотвірна категорія. Словотвірний ланцюжок (ряд). Словотвірна парадигма. Словотвірне гніздо. Поняття про спосіб словотворення. Класифікація способів словотворення. Морфологічні способи словотворення. Способи неморфологічного творення слів. Словотвірний аналіз.

Тема 8. Морфологія як розділ граматики. Граматика як учіння про граматичну будову мови. Основні поняття граматики: граматичне значення, граматична форма, граматична категорія. Розділи граматики – морфологія і синтаксис. Предмет і завдання морфології, її зв'язок з іншими розділами мовознавства. Історія вчення про частини мови, принципи їх виділення. Процеси граматичної транспозиції в системі частин мови.

Іменник. Поняття про іменник як центральну частину мови. Лексичне значення, морфологічні ознаки та синтаксична роль іменників. Семантико-граматичні категорії іменників. Категорія роду, її значення, способи й засоби вираження. Категорія числа, її значення. Категорія відмінка. Система відмінків в українській мові. Принципи поділу іменників на відміни та групи. Особливості відмінювання іменників I-IV відмін. Невідмінювані іменники. **Прикметник** як частина мови. Значеннєві розряди прикметників. Якісні прикметники, їхні граматичні особливості. Категорія ступенів порівняння прикметників. Відносні та присвійні прикметники, їхні властивості. Перехідні групи прикметників. Форма прикметників. Особливості відмінювання прикметників твердої і м'якої груп. **Числівники** як лексико-граматичний клас слів, їхнє місце в системі частин мови. Семантичні розряди числівників. Структурні розряди числівників. Особливості синтаксичного зв'язку числівників з іменниками. Відмінювання і вживання числівників. Питання про порядкові назви в сучасному мовознавстві. **Займенник:** статус займенника в

сучасному мовознавстві та його місце в системі частин мови. Розряди займенників за значенням, їхні граматичні параметри. Особливості відмінювання займенників. **Дієслово** як центральна частина мови. Типи дієслівних утворень. Дієслівні форми. Інфінітив, його граматичні особливості. Загальнодієслівні граматичні категорії. Категорія виду. Дієслівна категорія перехідності/неперехідності. Дієслова активного, пасивного та зворотно-середнього стану, їхнє значення. Дієслова, що перебувають поза категорією стану. Дієслівна категорія способу. Дієслівна категорія часу, її зв'язок з категоріями способу і виду. Категорія особи дієслів. Категорія числа дієслів. Рід як іменна категорія дієслів. Дієслівні основи. Дієвідміни дієслова. **Прислівник**. Становлення прислівника як частини мови. Специфічність лексичного значення, морфологічної природи та синтаксичних ознак прислівника. Розряди прислівників за значенням: означальні та обставинні. Групи означальних прислівників. Форми ступенювання якісно-означальних прислівників. Групи обставинних прислівників, їхня характеристика. Творення прислівників. **Службові слова**. **Прийменник**. Питання про статус службових слів у сучасному мовознавстві. Формування системи прийменників української мови. Функції прийменників. Групи прийменників за походженням і будовою. Семантичні розряди прийменників. Вживання прийменників з певними відмінками. Основні значення та синоніміка прийменникових конструкцій в українській мові. **Сполучник**. Становлення системи сполучників в українській мові. Групи сполучників за походженням, будовою, вживанням. Розряди сполучників за функцією в реченні. Сполучні слова, їхня відмінність від сполучників. Основні критерії і способи розмежування омонімічних сполучників і сполучних слів. **Частки**. Походження і функції часток. Групи часток за походженням, будовою і місцем у реченні. Функціонально-семантична класифікація часток. **Інтер'єктиви**. Вигуки, їхня граматична специфіка. Місце вигуків у системі частин мови. Групи вигуків за походженням і будовою. Звуконаслідувальні слова та їхня роль.

Тема 9. Синтаксис. Питання про основну одиницю синтаксису. Слово і словоформа як синтаксичні одиниці. Синтаксичні одиниці: словосполучення, просте і складне речення. Речення як одиниця мовлення і синтаксична конструкція. Словосполучення як синтаксична одиниця. Слово і словосполучення. Словосполучення і речення. Граматична форма і граматичне значення словосполучення. Типи словосполучень за семантикою, за будовою, за видом синтаксичного зв'язку та за ступенем злитості їх компонентів. Неоднорідність зв'язку на різних рівнях синтаксичної системи. Види підрядного зв'язку у словосполученні. Види синтаксичного зв'язку в реченні. Ознаки речення. Речення і судження. Класифікація речень у сучасній українській мові. Граматична основа простого речення. Ієрархія синтаксичних категорій. Предикативність як відношення повідомлюваного до дійсності. Класифікація другорядних членів речення. Синкретизм членів речення. Причини синкретизму у системі членів речення. Нове вчення про другорядні члени речення. Поняття про детермінант і дуплективи. Основи формально-граматичні структури (власне-синтаксичні) речення. Різні види синтаксичного зв'язку в межах речення. **Односкладні речення** в системі простих речень. Загальні ознаки односкладних речень. Різновиди односкладних речень. Неповні речення в лінгвістичній науці. Загальна характеристика неповних речень. Типи неповних речень (контекстуальні, ситуативні, еліптичні, видільні, обірвані). Функції неповних речень в художній літературі. Порядок слів у реченні. Детермінант, його субпозиція. **Парадигма речення**. Парадигма речення як система його форм. Комунікативна парадигма речення. Семантико-синтаксична парадигма речення. Дериваційна парадигма речення. Морфологічна парадигма предиката-дієслова та синтаксична парадигма речення. Парадигма речення як сукупність форм одного структурного типу. Часткові часові значення (значення теперішнього, минулого й майбутнього часу), їх вираження. Семантичне і формальне ускладнення речення. Складність семантики простого речення. Типи формального ускладнення простого речення. Поняття про однорідні члени речення. Речення з відокремленими другорядними членами. Поняття про звертання. Способи вираження звертання. Засоби зв'язку з реченням. Стилїстична роль звертання. Вставні слова і словосполучення в реченні. Загальна характеристика, засоби вираження, інтонація, поділ на

групи за значенням. Вставні речення. Вставлені речення. Структурна і значеннєва характеристика, інтонація, поділ на групи за значенням. Вставлені слова і словосполучення. **Складне речення як синтаксична одиниця.** Традиційний і нові підходи до класифікації складного речення. Двочленне складне речення. Поліпредикативне складне речення. Засоби зв'язку у складному реченні. Сполучники і сполучні слова. Порядок розміщення частин складного речення. Складносурядні речення відкритої і закритої структури. Складнопідрядні нерозчленовані і розчленовані речення. Складні безсполучникові речення. Логіко-граматична класифікація складнопідрядних речень. Період в українській мові. Надфразні єдності. Ускладнені синтаксичні конструкції. Конструкції із чужим мовленням.

Українська література

Тема 1. Давня українська література. Давня українська література епохи високого (988–1240) та пізнього (1240–середина XV ст.) середньовіччя. Перекладна література Київської Русі. Перекладна література як процес обміну духовними цінностями. Біблія як пам'ятка світової літератури (Старий завіт: хронотоп; соціальне середовище формування; етапи формування канону; Новий завіт: питання авторства; проблема узгодження новозавітних творів). Переклади Біблії українською мовою. Вплив Біблії на літературу та мистецтво. Використання біблійних крилатих висловів. Апокрифи як різновид християнського епосу. Житійна література як зразок подвижництва. Світська література. **Оригінальна література Київської Русі.** Літопис як історична і літературна пам'ятка (Початковий літопис, Повість минулих літ, Київський літопис, Галицько-Волинський літопис). Ораторське письменство. Агіографічні твори про місцевих святих. Києво-Печерський патерик. Паломницька література. «Поученіє» Володимира Мономаха. **«Слово о полку Ігоревім» – перший художній твір епохи Київської Русі.** Історія відкриття і публікації твору. Дослідження пам'ятки. Проблема автентичності тексту. Проблема авторства. Датування, хронологічні рамки «Слова...». Історична основа поеми. Жанр твору. «Слово...» як історичне джерело. Переклади і переспіви пам'ятки. Вплив «Слова...» на українську літературу. **«Повість минулих літ».** Самобутність оригінальної літератури Київської Русі. Редакції і основні списки «Повісті минулих літ». Джерела пам'ятки. Проблема авторства. Тематичне та жанрове багатство пам'ятки. Стиль і мова «Повісті минулих літ». «Повість...» як джерело сюжетів і мотивів в українській літературі подальших періодів. **«Поученіє» Володимира Мономаха.** Володимир Мономах як письменник. «Поученіє» Володимира Мономаха в контексті оригінальної літератури Київської Русі. Жанрова специфіка твору. Композиція «Поученія». Образ державного діяча у творі. Стиль і мова повчання. **Києво-Печерський патерик як пам'ятка літератури XIII століття.** Патерик як різновид житійної літератури. Історія створення, джерела Києво-Печерського патерика. Жанрове та тематичне багатство пам'ятки. Стильові особливості твору. Культурно-історичне значення Києво-Печерського патерика. Його вплив на творчість українських письменників. **Поетична, філософська та байкарська творчість Григорія Сковороди.** Біографія Г. Сковороди та історія її вивчення. Барокові та просвітительські тенденції у творах письменника. Збірка «Сад божественних пісень»: структура, характер взаємодії епіграфів і віршів, семантика назви (біблійні образи й мотиви; соціально-етична проблематика в піснях 10, 20; інтерпретація панегіричної поезії (пісні 25-27)). Елементи пейзажної лірики в піснях 3, 13, 18. Філософська проза Г. Сковороди, її жанрова самобутність. Збірка «Байки Харківські»: час і місце появи, структура, джерела сюжетів творів. Тематичні групи творів, образне втілення в них головних засад філософії Г. Сковороди. Місце Г. Сковороди в розвитку української літератури.

Тема 5. Козацькі літописи XVII – XVIII ст. Поняття про козацькі літописи. Літопис Самовидця як зразок історико-мемуарної прози. Літературна версія історії України в літописі Григорія Граб'янки. Літопис Самійла Величка – наймонументальніший твір козацького літописання. Образ Б. Хмельницького в козацьких літописах.

Тема 2. Історія української літератури перших 10–60-х років XIX століття. І. Котляревський. Короткі біографічні відомості. Робота над «Енеїдою», особливості

видання. Поетика жанру бурлескно-травестійного твору у зв'язку з жанровими характеристиками «Енеїди» як бурлескно-травестійної поеми. Народність, оптимізм твору, художні засоби. Природа сміху в «Енеїді». Ідея оновлення світу. Ідейно-художня система твору. Сучасне котляревствознавство: а) свято «національного єднання всіх українців»; б) «Енеїда» в системі літератури українського бароко; в) міфологема «Нового Риму» в «Енеїді». І. Котляревський – зачинатель української драматургії I половини XIX століття. Класицизм і драматургія. Особистісне, національне, загальнолюдське у «Наталці Полтавці». «Наталка полтавка» і «Москаль-чарівник» – «малоросійські опери». **Життя Т. Шевченка. Рання творчість.** Поява «Кобзаря» та «Гайдамаків» (1838-1842). Еволюція жанру балади в творчому доробку Т. Шевченка. Становлення Т. Шевченка як поета. Українська романтична балада і балади Т. Шевченка. Спільне та своєрідне. Особливості балад Т. Шевченка: а) образи; б) конфлікт; в) пейзаж; г) ліричні відступи; д) образно-тропичні засоби. Життя і творчість Т. Шевченка періоду «трьох літ». Подорож на Україну (1843). У Запоріжжі. Т. Шевченко і В. Репнін. Поема «Тризна». Жанрово-стилістичне спрямування поеми «Сон». Знову в Петербурзі (1844-1845). Подорож Т. Шевченка на Україну (1845-1847). На Україну. Т. Шевченко і Ф. Кошиць. Образ гуманіста у поемі «Сретик». Поема-містерія «Великий льох». Послання «І мертвим, і живим...». Візія майбутнього у поезії «Як умру, то поховайте...». Участь Т. Шевченка у Кирило-Мефодіївському товаристві. Життя і творчість Т. Шевченка періоду заслання. У казематі (1847). Цикл поезій «В казематі». Заслання (Орська фортеця – Аральська експедиція – Оренбург (1847-1850). У Новопетрівському укріпленні (1850-1857). Побутово-етологічна поема «Варнак». Азійський період життя Т. Шевченка. Кос-Аральська експедиція. «Жіночка» лірика Т. Шевченка. Ще один арешт. Експедиція у гори Каратау. Т. Шевченко і А. Ускова. Проза російською мовою. Синкретизм художнього мислення у прозі Шевченка. Повісті Т. Шевченка і розвиток повістєвого жанру в українській літературі. «Щоденник» Т. Шевченка. Нижегородський період творчості Т. Шевченка. Т. Шевченко і Марко Вовчок. Третій арешт. Нова варіація жіночих образів у поемі «Марія». Т. Шевченко і Л. Полусмакова. **П. Куліш. Життя і творчість.** Біографічні відомості. Рання творчість. Поетична творчість. Роман «Чорна рада»: специфіка жанру.

Тема 3. Український літературний процес 70-90-х років XIX століття. Життєвий і творчий шлях І. Нечуя-Левицького. Загальна характеристика життєвого і творчого шляху письменника. Проблематика творів. Своєрідність стильової манери. Змалювання села («Рибалка Панас Круть», «Дві московки», «Бурлачка», «Микола Джеря», «Кайдашева сім'я»). Виховний потенціал творів. Утвердження об'єктивно-епічної манери письма. Сатиричне зображення дійсності («Афонський пройдисвіт», «Старосвітські батюшки та матушки»). Роман «Хмари». Історичні романи («Гетьман Іван Виговський», «Князь Єрмія Вишневецький»). **Життєвий і творчий шлях Панаса Мирного (Рудченка).** Біографічні відомості. Естетичні погляди. Ранні твори («Лихий попутав», «П'яниця»). Аналіз романів («Хіба ревуть воли, як ясла повні?», «Повія»), повістей («Лихо давнє й сьогочасне», «Голодна воля», «Лихі люди»), новел («Лови», «Серед степів», «Пригоди з Кобзарем», «Морозенко»). Засоби характеротворення образів. Панас Мирний і світова психологічна проза. **Драматургія 70-90-х рр. XIX ст.** Історичні умови. Здобутки, втрати і перспективи розвитку драматургії. Царські репресії щодо української культури. Аматорський рух на Україні. Створення українського професійного театру на Східній Україні. Створення українського професійного театру на Західній Україні. Театр Корифеїв. М. Старицький – драматург. Аналіз творів «Не судилось», «У темряві», «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці», «Талан», «Маруся Богуславка», «Оборона Буші», «Богдан Хмельницький». **М. Старицький** як поет і прозаїк, перекладач, культурний діяч. Театральна діяльність. Формування естетичних поглядів **М. Кропивницького.** Аналіз основних драматичних творів: «Дай серцю волю, заведе в неволю», «Доки сонце зійде, роса очі виїсть», «Глитай, або ж Павук», «Дві сім'ї», «По ревізії». Проблематика. Система образів. Характер конфлікту. Поетика. Театральна діяльність. Формування світогляду. **І. Карпенко-Карий** – реформатор української драми. Аналіз основних творів: «Бурлака», «Наймичка», «Безталанна»,

«Розумний і дурень», «Мартин Боруля», «Сто тисяч», «Хазяїн», «Суєта», «Житейське море», «Сава Чалий». Жанри. Проблематика. Образи і засоби їх характеротворення. Стиль. Сучасне прочитання творів. Театральна діяльність родини Тобілевичів – «женьшеньового куша України» (О. Гончар). **Життєвий і творчий шлях І. Франка.** Біографія. Естетичні та філософські погляди. І. Франко – поет. Збірки поезій «З вершин і низин», «Зів'яле листя», «Мій Ізмарагд», «Із днів журби» та ін. Основні мотиви лірики. Поетика творів. І. Франко – прозаїк. Цикл «Бориславські оповідання». Твори з життя села. Твори для дітей та про дітей. Сатиричні твори. Інтелігенція в прозі І. Франка. Драматургія І. Франка. Драми «Украдене щастя», «Учитель», «Будка ч. 27». Історія написання. Конфлікт, його характер і способи вираження.

Тема 4. Історія української літератури к. XIX – п. XX ст. Характеристика розвитку суспільства і мистецтва рубежу віків (кінець XIX – початок XX століття). Загальні риси європейського модернізму та специфіка українського модернізму. Основні течії модернізму (європейський і український варіанти розвитку). **Неоромантичний характер лірики та драматургія Лесі Українки.** Національна тематика й патріотичні мотиви в ліриці Лесі Українки. Ідеї прометеїзму поетеси. Мариністичні мотиви поезії Лесі Українки. Контрасти як основний засіб поетики неоромантизму. Жанр фантастики у віршах поетеси. Біблійні мотиви в драмі Лесі Українки «Одержима», її неоромантичне спрямування. Фантастична драма «Осінь казка»: поєднання політичного підтексту і куртуазного роману. Драма «В катакомбах» Лесі Українки, характер драматичного конфлікту, контрастність образів. Драма «Камінний господар», її проблематика. Місце драми серед інших творів світової літератури про Дон-Жуана. Характер конфлікту, образи, основні проблеми драми Лесі Українки «Оргія». **Життєвий і творчий шлях О. Кобилянської.** «Її шлях – література». Періодизація творчості О. Кобилянської. Повість «Людина», її психологізм, символіка назви твору. Феміністична спрямованість ранніх новел письменниці «Природа», «Битва», «Некультурна». Новели «Банк рустикальний» та «Мужик» – своєрідні предтечі до повісті «Земля». Символістські деталі в повісті О. Кобилянської «Земля». Повість «В неділю рано зілля копала» – блискучий вияв поетики неоромантизму. Творчість письменниці періоду війни і про війну. **В. Стефаник-експресіоніст.** Короткі біографічні дані. Два періоди творчості. Особливості експресіоністичного стилю В. Стефаника. Перший період творчості. Збірки «Синя книжечка» (1899), «Камінний хрест» (1900), «Дорога» (1901). Другий період творчості. Збірка «Земля» (1926). Новели 1926-1933 рр. **Життєвий і творчий шлях В. Винниченка.** Життєвий і творчий шлях письменника. Соціальна проблематика оповідань. Жанрово-стильова специфіка повісті «Талісман». Роман-утопія «Сонячна машина» (1924).

Тема 5. Історія української літератури XX століття. Життєвий і творчий шлях М. Хвильового. Трагічна доля письменника. Видавнича, організаторська діяльність. Участь у літературній дискусії 1925-28 років. Стильові пошуки письменника в новелах «Арабески», «Вступна новела», «Я (Романтика)», «Мати», «Кіт у чоботях», «Редактор Карк». Жанрово-стильові особливості повістей «Санаторійна зона», «Повість про Івана Івановича», роману «Вальдшнепи». **Життєвий і творчий шлях М. Куліша.** Біографія письменника. Становлення світогляду. Тематичне і жанрове розмаїття доробку письменника. Аналіз творів «97», «Отак загинув Гуска», «Народний Малахій», «Мина Мазайло», «Патетична соната», «Маклена Граса». Новаторство драматурга. **Життєвий і творчий шлях В. Підмогильного.** Життєва доля письменника. Формування світогляду. Основні риси і мотиви творчості. Проблематика, сюжет і композиція, образи роману «Місто». Психологічний реалізм, філософська осмисленість індивіда, стильова майстерність у повісті «Невеличка драма». **Життєвий і творчий шлях М. Зерова.** Життєва доля М. Зерова. Формування світогляду. Оригінальна творчість М. Зерова. Тематичні цикли збірки «Камена». Стильова специфіка. Сонети, сонетоїди, олександрійські вірші у творчому доробку поета. **Життєвий і творчий шлях Б.-І. Антонича.** Життєва доля письменника. Формування світогляду. Експериментаторство раннього Б.-І. Антонича (збірки «Привітання життя», «Три перстені»). Таємниці поетичного мистецтва епічних творів («глав») та ліричних мініатюр («ліричних

інтермецо») збірки «Три перстені». Поетика збірок «Книга Лева», «Зелена Євангелія». Надреалістичний натуралізм збірки «Ротації». **Життєвий і творчий шлях Остапа Вишні.** Життєвий шлях гумориста. Жанрова своєрідність творів. Періодизація творчості. Жанрове багатство творчості (усмішки, фейлетони, памфлет, оповідання, новела, трагедія, рецензія). Аналіз українознавчих, кримських, «Мисливських усмішок». Особливості творчої манери. **Життєвий і творчий шлях І. Кочерги.** Життєвий шлях письменника. Творчі шукання. Ранній період творчості. Аналіз драми «Алмазне жорно». Драматична поема «Свіччине весілля». Історична основа і художній вимисел. Образи. стиль. Драма «Ярослав Мудрий». Історична основа. Композиція. Суперечливість образу. Своєрідність поетики. **Життєвий і творчий шлях Є. Маланюка.** Біографічні відомості. Тематичні мотиви творчого доробку Є. Маланюка. Жанрова специфіка, проблематика творів, особливості поетики. **Життєвий і творчий шлях І. Багряного.** Життєва доля письменника. Романи І. Багряного про страхіття сталінщини. Аналіз романів «Тигролови», «Сад Гетсиманський». Композиція і сюжет. Проблематика: спільні та відмінні аспекти. Образи. Символи та алегорії творів. Ідейно-естетичне навантаження назв. **Л. Костенко. Життєвий і творчий шлях.** Біографія поетеси. Духовне сходження. Ранній період творчості (зб. «Проміння землі», «Вітрила», «Мандрівки серця»). Романи у віршах «Маруся Чурай», «Берестечко». Особливості композиції. Проблематика. Образи. Стиль. «Шухлядний» період творчості Л. Костенко (зб. «Над берегами вічної ріки», «Неповторність»). Багатство художніх засобів, яскравість і оригінальність стилю.

Жанр поеми в доробку поетеси: «Скіфська одісея», «Сніг у Флоренції», «Дума про братів неазовських». Особливості стилю. **Феномен шістдесятництва.** Основні світоглядні ідеї шістдесятництва. «Часові» та «кількісні» рамки. Поглиблення філософських засад поезії. Прихід у літературу Д. Павличка, В. Симоненка, І. Драча, М. Вінграновського, Б. Олійника, В. Стуса. Основні мотиви творчості. Особливості поетики. **О. Довженко. Життя та творчість.** Становлення митця. Риси особистості. Естетичні погляди. «Зачарована Десна». Народність, гуманізм позицій. Своєрідність стилю. Відображення подій Великої Вітчизняної війни у кіноповідях «Україна в огні», «Повість полум'яних літ» та «Щоденнику» О. Довженка. Композиція і сюжет творів. Образна система. Проблематика. Своєрідність стилю. **Гр. Тютюнник. Життєвий і творчий шлях.** Втілення категорій духовності в новелах Гр. Тютюнника («Зав'язь», «Дивак», «Холодна м'ята», «Три зозулі з поклоном» та ін). Роль і місце психологічної деталі у творах. Особливості стилю. Аналіз повістей «Облога», «Климко», «Вогник далеко в степу». Проблематика. Особливості стильової манери. **П. Загребельний. Життя та творчість.** Біографічна довідка. Світоглядні позиції. Загальний огляд творчості. Історичні романи «Роксолана», «Я – Богдан». Детальний аналіз історико-психологічного роману «Роксолана». Трилогія П. Загребельного про Київську Русь («Первоміст», «Смерть у Києві», «Диво»). Композиція творів. Проблематика. Характеристика образів. Особливості стильової манери. Аналіз роману «Тисячолітній Миколай». **Розвиток прози на сучасному етапі.** Здобутки молодшої прози – творчість Ю. Андруховича, Ю. Винничука, Є. Пашковського, О. Ульяненка та ін. Неоавангардизм у сучасній поезії та його зв'язок із силоміць обірваною традицією, що йде від 20-х років (творчість В. Неборака, Ю. Андруховича, О. Ірванця, та ін.), жанрово-стильові особливості. **Розвиток поезії на сучасному етапі.** Творчий доробок представників молодого покоління: В. Герасим'юка, І. Римарука, І. Малковича, М. Брацило, О. Забужко, О. Пахльовської, П. Вольвача, С. Жадана та ін. Основні мотиви творчості. Особливості поетики.

IV. Список рекомендованої літератури з української мови

1. Бабій І., Вільчинська Т. Сучасна українська літературна мова. Морфологія : навч. посіб. 3-є вид., переробл. і доповн. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2016. 184 с.
2. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія / І. Вихованець, К. Городенська, А. Загнітко, С. Соколова; за ред. К. Городенської. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.

3. Євтушина Т. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис словосполучення і простого ускладненого речення : навч. посіб. для студ. пед. вишів III – IV рівнів акредитації; Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Ушинського», каф. укр. філології і методики навчання фахових дисциплін. Одеса : Букаєв Вадим Вікторович, 2019. 188 с.
4. Лаврінець О., Симонова К., Ярошенко І. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 524 с.
5. Плющ М., Грипас О. Системна організація граматичної будови української мови. Таблиці. Схеми : навч. посіб. Київ : Вид. дім «Слово», 2015. 264 с.
6. Сучасна українська мова : синтаксис : підручник / А. Мойсієнко, І. Арібжанова, В. Коломийцева та ін.; за ред. А. Мойсієнка; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ : Знання, 2013. 238 с.
7. Українська мова : унормування, розунормування, перевнормування (1920–2015) / зредагував С. Вакуленко за участі К. Каруник. Харків : Харків. історико-філол. тов-во, 2018. 356 с.
8. Український правопис. Київ : Наукова думка. 2019. 392 с.
9. Цілина М. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис складного речення. Київ : Університет «Україна», 2017. 228 с.

з української літератури

1. Давня українська література. Київ : Центр навч. літератури, 2018. 450 с.
2. Давня література : курс лекцій із дисципліни «Фольклор і давня література» / укладач Г. Калантаєвська. Суми : Сумський державний університет, 2015. 71 с.
3. Давня українська література : словник-довідник / авт.-уклад. Б. Білоус, П. Білоус, О. Савенко; за ред. П. Білоуса. Київ : Видавничий центр «Академія», 2015. 208 с.
4. Історія української літератури (кін. XIX – поч. XXI ст.) : у 10 т. Київ : Академія, 2019. Т. 6 : На розламах міжвоєнного двадцятиліття / Ю. Ковалів. 528 с.
5. Кузьменко В. Історія української літератури XX – поч. XXI ст. : у 3 т. Київ : Акдемвидав, 2017. Т. 1. 592 с.; Т. 2. 536 с.; Т. 3. 544 с. Т. 592 с.
6. Історія української літератури : у 12 т. / НАН України, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України Т. 3: Література XIX ст. (1800-1830) / наук. ред. М. Бондар, Ю. Кузнецов; автори 3-го т. : М. Бондар, Л. Мороз, І. Лімборський, Є. Нахлік, П. Михед, Л. Каневська, Ю. Кузнецов; редкол. : В. Дончик (голова), Л. Скупейко (заступник голови), Н. Бойко (вчений секретар) та ін.; заг. ред. Видання В. Дончик. Київ : Наукова думка, 2016, 750 с.
7. Історія української літератури : у 12 т. / заг. ред. видання В. Дончика; редкол. : В. Дончик, Л. Скупейко, Н. Бойко та ін. Т. 2 : давня література (друга половина XVI–XVIII ст.) / наук. ред. : В. Сулима, М. Сулима. Київ : Наукова думка, 2014. 840 с.
8. Історія української літератури : у 12 т. / заг. ред. видання В. Дончика; редкол. : В. Дончик, Л. Скупейко, Н. Бойко та ін. Київ : Наукова думка, 2014. Т. 4 : Тарас Шевченко / автор І. Дзюба; наук. ред. М. Жулинський. 783 с.

Голова фахової атестаційної комісії

В. О. Кравченко